

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови господарювання висувають високі вимоги до рівня професійних знань і вмінь бухгалтера. Крім вільного володіння навиками роботи на довіреній ділянці роботи, йому необхідно знати основи господарського, трудового та податкового законодавства, положення з бухгалтерського обліку та інші нормативні матеріали, накази та розпорядження керівництва підприємства, порядок документального оформлення і відображення на бухгалтерських рахунках господарських засобів і джерел їх формування, володіти прийомами аналізу фінансово-господарської діяльності, знати порядок здійснення контролю за використанням матеріальних і грошових ресурсів. Крім того, бухгалтер повинен володіти знаннями з основ економіки й організації виробництва, праці та управління, автоматизації обробки економічної інформації, володіти навиками роботи на персональному комп'ютері й знати основи програмування, правила та норми охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і протипожежного захисту.

У ХХІ ст. бухгалтерська професія зазнала суттєвих змін. Невеликі бухгалтерські фірми об'єдналися в конгломерати, з'явилися нові види послуг, а також суворішими стали вимоги до фахівців. Унаслідок певних невдач, які відбулися, бухгалтерська професія зазнала кризи, складовими якої є: криза довіри, соціальної відповідальності бухгалтера, стандартів фінансової звітності та її оприлюднення, криза регулювання професійної діяльності, професійної освіти, організації аудиторських фірм.

Основними ознаками бухгалтерської професії в умовах ринку є підвищений суспільний інтерес до наслідків діяльності професіонала; необхідність дотримання етичних норм (бухгалтер повинен дотримуватися професійної етики, для захисту інтересів суспільства); монопольні позиції, зокрема при підтвердженні фінансових звітів; висока професійна мобільність, унаслідок якої особи з бухгалтерською освітою займають інші економічні або фінансові посади; бухгалтер може здійснювати свою діяльність як наймана особа у штаті підприємства або як незалежний професіонал; сфера незалежної діяльності охоплює надання широкого спектру платних послуг із проведення аудиторських перевірок, оподаткування і консультування; прагнення до мультидисциплінарності знань (не лише економічних, а й соціологічних, екологічних тощо); вимога до формального та безперервного навчання: те, що відрізняє професійних бухгалтерів від інших носіїв професії, – це вимога постійно підтримувати професіоналізм, а не просто одноразова кваліфікація; забезпечення конфіденційності у роботі з клієнтами; автономність і саморегульованість професії; суттєва зміна змісту роботи при зміні робочого місця (галузь діяльності, організація бухгалтерської служби відрізняються на різних підприємствах); ідентичність завдань (під цим розуміють виконання з чітким розмежуванням початку й кінця, наприклад, скласти квартальний звіт); державний контроль. Якість виконання обов'язків контролюється як з боку замовників (власників, директорів), так і з боку державних органів (податкової служби, соціальних органів).

Бухгалтер у традиційній практиці є виконавцем норм прийнятих документів, однак його розум та інтуїція в умовах нової бухгалтерії часто виявляють недосконалість чинних нормативних документів, їх суперечність і неповноту. Перед бухгалтером відкривається можливість діяти абсолютно самостійно, але питання в тому, в яких випадках можна отримати цю свободу. Для того, щоб відступити від нормативних вимог або вирішити проблему, коли цих вимог взагалі немає, бухгалтерові необхідно керуватися загальними принципами [5].

З минулого століття за професією головного бухгалтера закріпився статус потрібної і корисної, але не має вирішального голосу при прийнятті управлінських рішень і навіть якось відстороненої від цих рішень – “аби документи приносили вчасно”.

На сьогоднішній день ситуація зі статусністю професії головного бухгалтера діаметрально змінилася: зараз не роботодавець вибирає бухгалтера, а грамотний бухгалтер вибирає своє місце роботи. Це стало можливим із зростанням ролі бухгалтерського (і податкового) обліку у здійсненні підприємницької діяльності. Головний бухгалтер є топ-менеджером на переробному підприємстві, який бере участь у прийнятті управлінських рішень.

На практиці існує два діаметрально протилежні підходи до ієрархії і статусу головного бухгалтера на підприємстві. У першому випадку керівництво відводить бухгалтеру роль рахівника, що відображає в облікових регістрах будь-які (за якістю і кількістю) первинні документи, від діяльності якого фактично нічого не залежить у роботі підприємства. У цьому випадку роль головного бухгалтера на підприємстві може бути посилена шляхом покладання на нього обов'язків економічної експертизи прийнятих управлінських рішень, що, безумовно, позначиться на зміні його статусу (пасивного виконавця на активного члена команди).

У другому випадку головний бухгалтер є одним з топ-менеджерів підприємства, практично другого-третьою особою в ієрархії, до чієї думки прислухаються при прийнятті будь-яких рішень. Головний бухгалтер, будучи відповідальним за будову обліку і організацію документообороту, практично є фінансовим директором з властивими останньому повноваженнями, зокрема: здійснює контроль за станом, рухом і цільовим використанням фінансових ресурсів, результатів фінансово-господарської діяльності, виконанням податкових зобов'язань; вживає заходи щодо забезпечення платоспроможності і збільшення прибутку компанії, збільшення ефективності фінансових і інвестиційних проектів, раціональної структури активів [4].

На нашу думку, істина у визначенні ролі головного бухгалтера на підприємстві повинна бути десь посередині між двома вищеописаними підходами. До нього, безумовно, повинні прислухатися, однак виконувати не властиві йому функції головний бухгалтер не повинен, оскільки на ньому і так лежить серйозна відповідальність за організацію бухгалтерського та податкового обліку.

Основною метою бухгалтерії є надання достатньої інформації для задоволення потреб самих різних користувачів. Бухгалтерський облік - це мова, за допомогою якого інформація як бухгалтерського, так і не бухгалтерського характеру надається особам, які мають відношення до діяльності відповідного підприємства: керівництву, власникам, інвесторам, держорганам.

З повсюдним застосуванням комп'ютерів і спеціалізованих бухгалтерських програм для ведення бухгалтерського обліку змінилися темпи збору і зберігання даних, а отже, і функції головного бухгалтера. Крім безпосередньо облікової функції в його обов'язки входить: планування, координування, контроль і стимулювання роботи персоналу не тільки бухгалтерії, а й інших служб в частині дотримання правил ведення бухгалтерського обліку, оформлення та подання для обліку документів і відомостей.

Головний бухгалтер повинен розглядати себе у відносинах з іншими керівниками як доброзичливого радника, що допомагає їм досягти кращих результатів. Визнаючи всю важливість контролю, що входить в його обов'язки, головний бухгалтер не повинен переоцінювати його значення. У своїй діяльності йому необхідно орієнтуватися на майбутнє, а не на минуле, тому головний бухгалтер повинен поєднувати свою незалежність і об'єктивність з ширим бажанням допомогти до керівництва в управлінні підприємством.

Професія бухгалтера є однією з професій, сама суть якої не відповідає ризикованій характером підприємницької діяльності. Часто бухгалтер намагається убезпечити підприємство від сторонніх ризиків шляхом з консервативності в прийнятих рішеннях. Але робота бухгалтера і висунуті ним вимоги не завжди знаходять розуміння у людей, які безпосередньо здійснюють підприємницьку діяльність, оскільки накладають певні, найчастіше засновані на нормах законодавства обмеження на способи виконання поставлених завдань.

При доборі облікових працівників потрібно віддавати перевагу тим, хто відповідає вимогам облікової роботи (наявність відповідної освіти, уміння запам'ятовувати цифрову

інформацію і правильно її оцінювати, добра зорова пам'ять, усидливість, нахил до копіткої роботи, точність, охайність, уміння кваліфіковано писати ділові листи, доповідні записки).

Власник шукає висококваліфікованого бухгалтера з високим рівнем знань та аналітичним мисленням, і при цьому готовий йому платити високу зарплату. Головні бухгалтери великих корпорацій часто отримують заробітну плату на рівні члена правління компанії. Чому? Тому що власнику потрібна повна правдива інформація для власних цілей, завищені показники результатів діяльності для залучення інвесторів та занижені показники для податкової. Якщо бухгалтер може законно обґрунтувати кожну цифру в трьох випадках, відстояти компанію в контролюючих органах – його значення на підприємстві неможливо переоцінити.

Список літератури:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jobs.ua/ukr/dkhp/>
2. Кравчук В.В. Кадрова політика в агропромисловому комплексі у ринкових умовах /В.В. Кравчук Проблеми науки. - 2002.- №2 . С. 35-60.
3. Прендзелевська О. Один крок до фінансового директора, або планування кар'єри головного бухгалтера. /О. Прендзелевська // Голоvbух. -- №23(724). – 79с. С.67-69.
4. Ивашкевич В.Б. Бухгалтерский учет в условиях совершенствования хозяйственного механизма./ В.Б. Ивашкевич М. Финансы и статистика, 1982.-31с.
5. Соколов Я.В. Профессиональное суждение – новый инструментарий современной бухгалтерии / Я.В. Соколов // Бухгалтерский учет. – 2005. №21. – С.45-46.